

1 Kor 15, (12-16)(17-18)(19)20-28 – Niedziela Wielkanocna

Tłumaczenie:

12 Jeśli zaś Chrystus jest-zwiastowany,

że z martwych został-wzbudzony,

[to] jak mówią z was niektórzy,

że powstania martwych nie ma?

13 Jeśli zaś powstania martwych nie ma,

[to]zaś-też-i Chrystus nie został-wzbudzony.

14 Jeśli zaś Chrystus nie został-wzbudzony,

puste więc i zwiastowanie (kerygmat) nasze,

pusta i wiara wasza.

15 Odkryci-jesteśmy zaś i [jako] pseudoświadkowie Boga,

że świadczyliśmy przeciwko Bogu,

że wzbudził Chrystusa,

którego **nie wzbudził**,

jeśli-w-ogóle zatem martwi nie są-wzbudzani.

16 Jeśli zaś martwi nie są-wzbudzani,

[to]zaś-też-i Chrystus nie został-wzbudzony.

17 Jeśli zaś Chrystus nie został-wzbudzony,

jałowa wiara wasza,

jeszcze jesteście w grzechach waszych,

18 zatem i ci-co-spali w Chrystusie byli-zgubieni.

19 Jeśli w życiu tym-właśnie w Chrystusie tymi-[którzy]-nabyli-nadzieję jesteście jedynie,

bardziej-zmiłowania-wymagający [od] wszystkich ludzi jesteście.

20 Teraz-że zaś Chrystus został-wzbudzony z martwych,

zaczątek zaśniętych.

21 Skoro bowiem przez człowieka śmierć*,

i przez człowieka powstanie martwych.

22 Tak jak bowiem w Adamie *wszystkich* spotyka-śmierć*-,

tak samo i w Chrystusie *wszystkim* będzie-uczynione-życie.

23 Każdy zaś we własnym porządku

zaczątek Chrystus,

a-następnie ci-[którzy są] Chrystusa

w paruzji Jego.

24 Następnie koniec,

gdy oddaje (przekazuje) królestwo Bogu i Ojcu,

gdy niszczył-doszczętnie *wszelkie* naczelnictwo(zwierzchność) i *wszelką* władzę i moc.

25 Trzeba bowiem, [by] On królował,

dopóki [nie] położy *wszystkich* wrogów **pod** stopy jego.

26 [Jako] ostatni wróg niszczone-jest śmierć*.

27 *Wszystko* bowiem **podporządkował pod** stopy jego.

Gdy zaś rzekł,

że *wszystko* zostało-**podporządkowane**,

jasne [jest],

że oprócz tego-[który]-**podporządkował** mu *wszystko*.

28 Gdy zaś **podporządkowane**-było mu *wszystko*.

wtedy i On-sam Syn **podporządkowany**-będzie temu-[który]-**podporządkował** mu *wszystko*,

aby był Bóg *wszystkim* we *wszystkim*.

Uwagi do tłumaczenia:

-12a: *keryssein* to czynność herolda, głośno i wszędzie obwieszczać, proklamować, ogłaszać, podawać do wiadomości; rzeczownik to *kerygma* w 14b; 1,21; 2,4

-12b i 20a: perfectum pass. od *egeiro* – podnoszę (się), pobudzam, budzę (się), powstaję, wstaję, wzniesam, wznoszę, sprawiam, że rośnie, hoduję

-12d i 21d: *anastasis*, powszechnie tłumaczone jako zmartwychwstanie, to rzeczownik od często używanego czasownika *anistemi* – na nowo stanąć, powstawać, wstawać, podnosić (się), występować, wyruszyć, brać początek; przeciwieństwo stanu upadku, powalenia, leżenia (por. np. Łk 2,34), siedzenia, bezruchu; w NT jako integralna część przekazu o Jezusie często z dodatkiem *ek nekron* (por. np. Mk 8,31; 9,9n.31; Łk 16,31; 18,33; 24,7.46; J 20,9; Dz 1,22; 2,31n; 4,2.33; 10,41; 13,33n; 17,3.18.31n); synonim życia i przeciwieństwo bycia martwym i śmierci (oprócz 15, 21n por. też Mt 22,31n; Łk 20,35-38; J 11,23-25; Rz 6,5)

-19a: *elpikotes* to part. perfectum od *elpizo* – mam nadzieję, oczekuję z nadzieją, spodziewam się, wyglądam

-19a: gramatycznie i stylistycznie trudno ściśle ustalić do czego w pierwszym rzędzie odnosi się przysłówek *monon* – „jedynie”, „tylko”; jedynie w życiu tym? jedynie w Chrystusie? jedynie jesteśmy tymi co zyskali nadzieję?; najlepiej chyba uznać, że dotyczy całej wypowiedzi

-19b: *eleeinoterai* to stopień wyższy przymiotnika *eleinos*; tłumaczę „zmiłowania”, bo najbliższy mu rzeczownik to *eleos* – miłosierdzie, litość, współczucie, łaska, a czasownik to *eleao* – okazuję miłosierdzie, zmiłuję się; w listach Pawła często właściwe Bogu: por. np. Rz 9,15nn; w ewangeliach Jezusowi: por. np. Mt 9,27; Mk 10,47n; Łk 17,13; tematycznie nawiązuje do „bycia w grzechach”, co wymaga zmiłowania od Boga

-20b i 23b: *aparache* to rzeczownik złożony z przedimka *apo* – od, z + *arche* – początek, przyczyna, fundament, pierwsza zasada, pierwszeństwo, przywództwo, bycie na czele (por. w.24c!), naczelna władza, urząd; oznacza pierwszą porcję, początek, pierwociny, pierwszeństwo, nie tylko w czasie, też źródło, podstawę, zczyn, korzeń (por. 16,5; Rz 11,16; 16,5; 2Tes 2,13); w Septuagincie słowo to tłumaczy wydzieloną pierwszą część jako ofiarę dla Boga, zanim zużyje się to, co pozostaje – np. 3Mojż 18,11n, a także wydzielone części pod świątynię – Ez 48,8nn; por. Obj 14,4; mający *aparache* Ducha w Rz 8,23-25 mają właściwą tzn. cierpliwą i na to, czego nie widzimy, nadzieję (!).

-20b: w w.18 występuje participium aorystu, a tu perfectum (podobnie jak „wzbudzić”) czasownika *koimaomai* – śpię, zasypiam, często używane w NT w znaczeniu „umieram” (por. np. 7,39; 11,30; 15,6.51; 1Tes 4,13-15 – tu wierzący nazwani są „mający nadzieję”(!), którzy nie muszą boleć nad losem tych-co-zasypiają), być może w celu zaznaczenia, że bycie umarłym to dla chrześcijan stan nietrwały (por. też J 11,11-14; Mt 27,52);

22a: *apothnesko* – umieram, ma ten sam rdzeń, co rzeczownik *thanathos* – tłumaczony jako śmierć; tłumaczenie: „umierają” brzmi tu moim zdaniem zbyt niewinnie, odbiera śmierci jej groźną wymowę jako spersonifikowanego wroga Boga i ludzi; por. też 15, 55n

-22b: *zoopoiein* = *zoe* – życie + *poiein* – czynić; tłumaczenie „ożywieni” sugeruje jakieś ponowne ożywienie, przywrócenie do życia, które już było, podczas gdy chodzi o obdarzenie życiem, o dawanie (całkiem nowego) życia

-23a i 27acd 28ab(2x): *to tagma* jest rzeczownikiem oznaczającym właściwy porządek, ład, kolejność, układ, np. w szyku wojskowym, też: rozkaz, zarządzenie, nakaz, zwrot, zmiana, np. akcji; jest ściśle spokrewniony z czasownikiem *hypotassein* – podporządkować, poddać, ustawić pod

-23b: *epeita, eita* nie zaznaczają jakiegoś większego odstępu czasu – por. 15,6n; chodzi bardziej o porządek występowania i następstwo w skutkach; możliwe tłumaczenie: wówczas, a wtedy, a zatem

-23d: rzeczownik *e parousia* zwykle tłumaczy się jako przyście; zawiera rdzeń *ousia*, co jest participium czasu teraźniejszego (!) od czasownika „być”; oznacza też przybywanie, obecność, pojawienie się; w 16,17 użyte na określenie faktu z przeszłości (por. też 2Kor 10,10); w tradycji ewangelicznej występuje *e parousia tou hyiou tou anthropou* – paruzja Syna Człowieka na określenie przyszłego Sądu, to przyście będzie nagłe i niespodziewane (Mt 24,27.37.39)

-23d: *en te parousia autou* traktuję jako wyrażenie paralelne do *en to idio tagmati*, może wskazywać nie tylko na czas, ale też na sposób i okoliczności

-24a: *to telos* oznacza nie tylko koniec w znaczeniu upływu czasu, ale przede wszystkim w znaczeniu osiągnięcia celu, stanu pożądanego i oczekiwanego – por. np. Rz 6,21n (2x, niestety różnie tłum.); Ga 5,16; 2Kor 12,9, rezultat, finał, zakończenie; w 1,8 to kres działania łaski w Chrystusie w kościele Koryntian, którzy żyją „na kresach wieków” – 10,11; 13,10 – gdy przychodzi to, co zakończone (czyli też całe, doskonałe), to co z części będzie-zniszczone (!)

-24c: *katargein* to zniszczyć, rozerwać, unicestwić, zetrzeć, anulować, zneutralizować; też unieważnić

-24c: słowem zwierzchność tłumaczy się *e arche*, co jest częścią słowa *aparche* - zaczątek

Wyodrębnienie fragmentu oraz najważniejsze pojęcia i motywy:

Za pomocą szeregu emocjonalnych zdań warunkowych (7x „jeśli”) w w.12-19 apostoł uzasadnia nierozzerwalny związek wzbudzenia Chrystusa i powstania martwych u ludzi, ukazując straszliwe konsekwencje dla nas ludzi, gdyby nie było zmartwychwstania, czyli faktu, że martwi są wzbudzani (w.16 cz. teraźniejszy!): pustka i bezskuteczność wiary, kłamstwa o Bogu, brak przebaczenia grzechów, zguba i kres człowieka wraz ze śmiercią.

Wraz z w.20 rozpoczyna się nowy fragment potwierdzający aktualną (emfatyczne *нын* - teraz) rzeczywistość zbawienia, przeciwstawiający się fałszywemu twierdzeniu z w.12 i wykluczający wszelkie wątpliwości w sprawie nieistnienia zmartwychwstania ludzi (zdania tylko twierdzące, 3x uzasadniające *gar* – „bowiem”), i to tego powszechnego (*pantes* – „wszyscy” w 22b). W. 19, choć ostatni ze zdań warunkowych, pozostaje wyrwanym z kontekstu jednym z aspektów konsekwencji zaprzeczania zmartwychwstania. Może też błędnie nakierować kazania na życie nie to, które teraz mamy, tylko „życie przyszłe”, „życie wieczne”, „życie po śmierci”, a to nie nasz los po śmierci jest tematem tekstu, lecz konieczne do zbawienia (por. „trzeba” w 25a; też 15,53) aktualne i obecne królowanie (24b i 25a) Chrystusa, ostateczne pokonywanie śmierci* i przenikające wszystko panowanie Boga.

Jeśli nie już od w.12 i nie dopiero od w. 20, proponuję czytanie od w.17 ze względu na główny argument: Chrystus został wzbudzony, powiązanie zmartwychwstania z przebaczeniem grzechów z łaski Boga oraz występowanie „tych-co-zasnęli”.

To, że Chrystus został wzbudzony, należy do treści zbawczej przekazanej w tradycji ewangelii, aktualnego zwiastowania (kerygmatu) i wiary: por. 15,1-11 (4x *oti* – „że”). Sprawcą zarówno zmartwychwstania Chrystusa, jak i naszego jest Bóg (por. np. Rz 4,24; 6,4; 8,11; 10,9; Ga 1,11; 1Kor 6,14; 15, 35.42-44)

Zastanawiające, że to nie samo życie skonstrastowane jest ze śmiercią*, ale najpierw w 21b powstanie martwych, a następnie w 22b czynienie życia. Co więcej, czynieniu życia przez Boga przeciwstawione jest życie człowieka zewnętrzne i wewnętrzne – por. 15,44n. Wg 3,22 śmierć, tak jak życie i kosmos, traci nadrzędność w stosunku do człowieka (*wszystko* jest wasze, tylko wy sami jesteście Chrystusa, por. 23c). Także wg Rz 14,7-9 życie i śmierć są niejako zrelatywizowane w świetle przynależności do Chrystusa i jego panowania.

Wzbudzenie umarłych i czynienie-życia przynależą do siebie, są ukoronowaniem dzieła zbawienia przez Boga i Ojca (por. np. J 5,20n; Rz 8,11). Nie chodzi o przywrócenie życia, jakie znamy ze świata, ale o całkiem inne życie od Boga, w Duchu – por. 15,46. Nie chodzi też o pochwałę biologicznego życia człowieka, czy w ogóle życia na ziemi, lecz o skierowanie całej uwagi człowieka na zbawcze dzieło Boga, totalnie inne od ludzkich czynów i zamiarów (por. 15,36nn.50). Zmartwychwstanie jest powszechne i dotyczy każdego indywidualnie (por. „wszyscy” – „każdy”). Każdy człowiek, w „swoim-własnym”, (nie narzuconym czy wyznaczonym przez kogoś?), miejscu, okolicznościach i stanie, będzie obdarzony życiem.

Nie ma żadnej hierarchii zmartwychwstania, tylko Chrystus został wyróżniony i postawiony na czele, pozostali stanowią jedną grupę tych, którzy należą do Chrystusa, są to zarówno ci żyjący na ziemi, jak i ci, co już zasnęli. W podnoszeniu i powstawaniu, w ruchu w górę to powszechność zakorzeniona w Chrystusie jest paradoksalnie porządkiem. Inaczej jest z realizacją królowania Chrystusa, w ruchu w dół, w niszczeniu wrogów Boga. Po kolei, konsekwentnie i do samego końca obecnie i w przeszłości (czas przyszły występuje „tylko” w 28b) niszczone jest przez Chrystusa i poddawane (6x „pod”) mu *wszystko* (8x powtórzone), co w tym świecie realnie rządzi człowiekiem, w czym ludzie myślą, że jest źródło, początek, zasada i energia bytu (por. 1,28; 2,6; 6,13), także chrześcijaństwa i doskonałości (por. 13,8-10), także w czym widzą koniec, czyli w śmierci*. Największą moc – moc zakonu i grzechu (por. 15,57n) - ma nad człowiekiem śmierć*.

Prawdziwym końcem i osiągnięciem celu jest ostateczne pokonanie śmierci*, zmartwychwstanie i powszechne panowanie Boga (24b – Bóg i Ojciec i 28bc – Syn i Bóg tworzą klamrę; 27 i 28a są w niej centralnymi wypowiedziami). Przed Chrystusem królowała śmierć* (por. Rz 5,14nn), teraz króluje Chrystus, by Bóg ostatecznie był w pełni we wszystkim, by już nic ani nikt nie oddzielał Syna od Ojca, czyli człowieka od Boga.

Iwona Sławik

Tekst grecki:

Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται
ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται,
πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινες
ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;

13 εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν,
οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται·

14 εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται,
κενὸν ἄρα [καὶ] τὸ κήρυγμα ἡμῶν,
κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν·

15 εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ,
ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ
ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν,
ὃν οὐκ ἤγειρεν
εἶπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται.

16 εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται,
οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται·

17 εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται,
ματαία ἡ πίστις ὑμῶν,
ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν,
18 ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο.

¹⁹ εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμέν μόνον,
ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.

20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν
ἀπαρχῇ τῶν κεκοιμημένων.

21 ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος,
καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν.

22 ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν,
οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται.

23 Ἐκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι·
ἀπαρχῇ Χριστός,

ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ

ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ,

24 εἶτα τὸ τέλος,

ὅταν παραδιδῶ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί,

ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν.

25 δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν

ἄχρι οὗ θῆ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

26 ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος·

27 πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

ὅταν δὲ εἴπῃ

ὅτι πάντα ὑποτέτακται,

δηλοῦν ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα.

28 ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα,

τότε [καὶ] αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα,

ἵνα ἡ ὁ θεὸς [τὰ] πάντα ἐν πᾶσιν.